

«Orkestralno društvo» je dalo na svojem koncertu (10. maja 1950.) Franckovo «Simfonijo», v začetku katere nas je prijetno presenetil zvok godal, pri katerih smo se v Ljubljani že odvadili pričakovati kaj tona. Žal, da je bilo vse, kar leži med ekstremnimi legami, precej negotovo in nikakor ni podpiralo ostalega. «Preludij in Scherzo» L. M. Škerjanca nista to, kar hočeta biti po naslovu, pa tudi ne glede na to, se Škerjanc s tem delom ne more ravno ponašati. Najbolje igran je bil Lisztov «Es-dur koncert»; pri klavirju Noč, ki ga je odigral bravurno, čeprav so bile pasaže nejasne.

Orkestralno društvo po Jerajevih godalnih koncertih na zunaj sicer ne beleži posebnih uspehov, njega tiho delovanje pa utegne vendarle počasi postati lep prinos naši kulturi.

Orkester je bil sestavljen iz opernega orkestra, muzike Dravske divizije, članov Orkestralnega društva in gojencev Državnega konservatorija. Dirigent: L. M. Škerjanc.

V juniju 1950. je priredil državni konservatorij štiri produkcije in zaključno akademijo. Prireditve so pokazale solidno delo konservatorija v vseh predmetih. Predvsem je treba zabeležiti uspehe instrumentalnega oddelka Šlaisa, Berana in Launa (z učenci Šušteršič, Ornik, Gregorc, Leskovic, Bajde), pevsko šolo M. Hubada (Gostič, Marčec, Jug, Dolenc), Foedranspergove (Mezetova, Golobova) in Wistinghausenove (Korenčanova) in klavirski pouk J. Ravnika (Lipovšek, Novakovičeva, Šivic). Za IV. produkcijo je L. M. Škerjanc instrumentaliral pet Lajovčevih pesmi in svojo «Vizijo». Posebno posrečena je njegova in Lajovčeva «Begunka pri zibeli». Pri akademiji me pomotoma ni bilo.

Radio-Ljubljana oddaja programe, odvisne od prilik, katerim pa manjka prave smernice. Kot izventeritorialen faktor, mislim, da ne bi imela edino tega smotra, razkazovati svetu, da je zadnja postaja na svetu.

V dobi, odkar sem prevzel posel, da poročam o našem koncertnem življenju, se je morda vršil še kak koncert, o katerem ne poročam, bodisi da vstopnice sploh niso bile dostavljene ali pa da so bile dostavljene prepozno ali na nepravi kraj.

Marij Kogoj.

André Maurois: Byron. Izmed letošnjih francoskih biografičnih knjig sta kritika in občinstvo prisodila prvenstvo obširnemu, dva zvezka obsegajočemu življenjepisu Byrona, ki ga je spisal André Maurois. Plebiscit visoke naklade, ki jo je ta spis dosegel v nekaj mesecih po izidu, ne pričuje samo o značilni priljubljenosti «romanizirane biografije», marveč je tudi glas za Mauroisa samega, ki si je že prej z biografskim romanom Shelleya in še bolj z življenjepisom državnika Disraelija pridobil neredko popularnost v plemenitem pomenu te besede. Francoska kritika je dolgo pričakovanega Mauroisovega «Byrona» sprejela z laskavo pohvalo: E. Jaloux je n. pr. napisal, da ni lepše knjige, ki bi bolj mikavno in ganljivo opisovala Byronovo «tako zanimivo in grozno lepo usodo», Fr. Lefèvre pa je zapisal: «Mauroiseva knjiga je pretresljiva, ne v zadnji meri zbog tega, ker v življenjskem prizadevanju neneavnega človeka XIX. stoletja čutiš življenjski ritem sodobnosti, veselje in žalost današnjega človeka, ki v Byronu čuti svojega brata, kateremu je bilo dano, da vse to ne samo opeva, ampak tudi preživi.»

Dejal bi, da Lefèvreova sodba ni v ničemer pretirana: pri čitanju te čez vsakdanjo mero zajemljive knjige sem imel ves čas občutek, da je Byron v samem jedru svoje čudi bližji človeku po svetovni vojni, nego je bil pozitivističnemu, meščansko-liberalnemu človeku druge polovice 19. stoletja. Čutim, da obenem z Byronovo naturo trepeče vse ozračje okrog njega, in ni li današ-

n. pr. samo Taineova naturalistična metoda, saj se duševnost s svojo nepreračunljivo in neizmerljivo «brezzakonitostjo» nenehoma bori z determinirano telesnostjo in čudjo.

Če bi smel vsaj ognjeviti hvali, ki je bila že zapisana o Mauroisevem «Byronu», pristaviti skromen piskerček svojega okusa, bi za zaključek pripomnil, da mi je bila ta knjiga med precejšnjo kopico prečitanega papirja največje letošnje knjižno doživetje.

B. Borko.

Tridesetletnica smrti Friedricha Nietzscheja. Letos (25. avgusta) se je navršilo trideset let, kar je umrl v Weimarju Friedrich Nietzsche, čigar duh je že deset let pred telesno smrtjo onemoglo klonil pred uničujočo voljo prirode. Tridesetletnica smrti ni vzbudila samo spominov na Nietzschejevo osebnost in nje prometejsko usodo, marveč je tudi oživila in še bolj razširila njegovo delo. Med svetovno vojno so Francozi in Angleži govorili o Nietzscheju kot penatu nemških strelskih jarkov; v službeni propagandi se je češče pojavljal Nietzschejev «nadčlovek». Znano je, da je «Feldausgabe» knjige «Also sprach Zarathustra» šla v stotisočih med vojaštvo. Nemara korenini že tu spor za Nietzscheja, ki vznemirja njegove častilce v Nemčiji in ki se je v zadnjih letih pojavil v obliki spora za Nietzschejev arhiv v Weimarju. Že davno prej so nekateri krivo tolmačili Nietzschejevo miselnost in so tega brezobzirnega kritika meščanske morale in ideologije angažirali za politične namene. (Podobno se je zgodilo našemu Ivanu Cankarju, ki so ga v letu Gospodovem 1930. proglasili za rodoljuba doline šentflorjanske.) Odtod tudi angažiranje Nietzscheja za smotre nemškega militarizma v svetovni vojni. Povojne borbe med levico in desnico so se morale nujno dotakniti tudi vprašanja, kaj je z Nietzschejem, ali: čigav je? Prisvajali so si ga levičarji in desničarji; njegove ideje so delno vplivale na miselnost italijanskega fašizma, zlasti pa so — zopet krivo umevane — oplodile mlade nemške desničarske pokrete, kakor so narodni socialisti. Levičarji so s polno pravico opozarjali na Nietzscheja kot odločnega defetista malomeščanskega sistema in kot bojevnika za človeka bodočnosti, ki vstaja iz proletarskih slojev. Spor pa se je tolikanj napihnil zaradi tega, ker je Nietzschejeva ostalina v Weimarju bila v upravi izrazitih desničarjev, predvsem filozofove sestre gospe Foersterjeve. Ta uprava ni samo onemogočala vsako novo izdajo Nietzschejevih del, marveč tudi ni hotela objaviti vse ostaline in drugega zanimivega gradiva, ki bi postavilo Nietzscheja v ostrejšo luč. V Weimarju so si smotrno prizadevali, da bi kar moči zakrili prave Nietzschejeve religiozne in politične nazore in mu tudi za bodočnost naredili gloriozo malika nemških strelskih jarkov.

Sedaj se spor za Nietzschejev weimarski arhiv bliža koncu. S 1. januarjem prihodnjega leta postanejo Nietzschejevi spisi prosti. Zaradi tega so se nekatera založništva že zdaj podvzala, da pripravijo nove in cenene izdaje, tako da bo Nietzsche šele postal prava posest nemškega naroda. Z novimi izdajami stoprv prihaja nietzschejanski val; bodočnost bo pokazala, koliko pozitivnega bo obrodil. Znano leipziško založništvo Kröner je izdalo Nietzschejevo zbrano delo v redakciji Nietzschejevega arhiva (20 zvezkov), dalje priročno izdajo v šestih zvezkih v redakciji A. Bäumlerja, izbor iz Nietzscheja v dveh lepih in cenenih knjigah in naposled večino posameznih del v žepni izdaji in po zelo nizki ceni. Še cenejšo izdajo Nietzscheja je napovedala za prihodnje leto znana Reclamova Univerzalna knjižnica. Obilno poganja tudi bibliografija o Nietzscheju.

B. B.

Urednikov «imprimatur» dne 22. novembra 1930.